

Marrum door de eeuwen heen, deel 6

geschreven door Henk Hoekstra

Na de bevrijding waren alle problemen nog lang niet opgelost. De voedselvoorziening kwam langzaam weer op gang, maar veel andere zaken bleven nog jaren op de bon. Vooral de brandstof bleef een schaars artikel, maar nood maakt vindingrijk. Zo vertrokken op een dag drie mannen met twee paarden en een wagen naar Lichtaard om onder de afgegraven terpgrond turf vandaan te halen. Die veenlaag lag nog zo'n 50 cm. onder het oppervlak. Zwaar, handmatig werk en de veenlaag was maar 40 cm. dik. Een aantal dagen werd er aan gewerkt en 's avonds werd de opbrengst meteen meegenomen, want anders waren er 'liefhebbers' die de volgende morgen de buit hadden meegenomen. Dat had de ervaring geleerd. Thuis werden de grote brokken veen in kleine stukken gesneden en op hopen gestapeld om te drogen.

Er was veel te doen, die eerste jaren na de oorlog. Ondanks de schaarste van materiaal werd getracht achterstallig onderhoud te plegen. Het ontbrak in Marrum niet aan timmerlieden. Je kon een keuze maken tussen Steen, Kingma, Jellesma, Van der Zaag en Schat. De (hoef)smeden Wiersma en Koldijk hadden het druk, want de talrijke paardenhoeven vergden veel aandacht.

Op onderwijsgebied kwam er een opleving, uitbreiding en nieuwbouw tot stand. De openbare school was reeds jaren gesloten, maar de Hervormde en de Gereformeerde school hadden niet over aanbod te klagen. De leraren legden vaak hun eigen stempel op de school zoals De Boer, Hammer en Tysma, alsook Beukenkamp, Kingma, De Boer en Postma. Later werden de beide scholen samengevoegd tot Aasterage. Maar bij gebrek aan agrarisch onderwijs werd het oude stationsgebouw omgetoverd tot Landbouwschool met een bijgebouw ernaast, en een directeurswoning ervoor gebouwd. En ook verrees er aan de Ringweg de nieuwe Huishoudschool, 'de Tille' genoemd. De landbouwschool is inmiddels afgebroken en de Huishoudschool is via verschillende bestemmingen tot dorpshuis gepromoveerd. Het kleuteronderwijs is later ook bij Aasterage gevoegd.

Het voormalig station in gebruik als Landbouwschool

*De huishoud-
school in 1956
(nu dorpshuis)*

De veehandel was vooral actief in handen van de Boersma's. Voor de paarden W.C. Boersma, de koeien Tj.C. Boersma, de varkens Tj.D. Boersma en voor het vervoer Tjalling C. Boersma. Voor het kleinvee zag je af en toe Wietse de Groot fietsen met een grote korf voorop, waarin een trotse geit stond te pronken.

Een negatieve toestand in die dagen was het grote tekort aan woonruimte. Veel trouwlustigen moesten soms jaren wachten op een huis of iets, wat daarop leek. Want al was het nog zo primitief, alles was beter dan bij de ouders inwonen. Dat gaf alleen maar strubbelingen. Toen de ergste nood wat over was, ging men pas over tot krotopruijing en werden er intussen nieuwe woningen bijgebouwd.

*Foto uit 1955 van
'Nieuwe Buurt'. Deze
woningen aan de
Ringweg en
Kerkstraat zijn begin
jaren '50 gebouwd.*

De reinigingsdienst was voornamelijk in handen van August van Dijk. Hij was voor deze noodzakelijke bezigheid geknipt en niet bang voor vuile handen. Maar al gaandeweg werden er closetten gebouwd en raakte het tonnenstelsel overbodig. Tot dan toe was het echter een nostalgisch gebeuren, wat de ouderen onder ons niet gauw vergeten.

Age (August) van Dijk die het afval en de 'húsketonnen' ophaalt. Foto genomen aan de Ringweg ter hoogte van de huidige basisschool Aasterage. (Foto geplaatst door Henk Veenstra op Facebookpagina Marrumers)

Wat in die tijd ook onmisbaar was in het dorp, was de winkel van Foppe en later Reinder Elzinga met klein boerengereedschap. Hun forse stem compenseerde hun geringe lengte en zo waren ze met klem aanwezig.

De zaak van de familie Elzinga aan de Lage Herenweg. De jongen links op de foto is Reinder Elzinga die later de zaak van zijn vader zou overnemen.

De postbodes hadden zo hun eigen stijl. Veel deuren hadden nog geen brievenbus, maar wel een kruk aan de buitenkant. Zo kon je dus meteen naar binnen lopen, wat door de postbode dan ook vaak werd gedaan. Het kwam voor, dat de postbode een brief op tafel legde met de mededeling: Een brief van je zuster uit Canada, of een pakketje van jullie zoon uit Indië, waarop hij wachtte op de inhoud van de brief of het pakket. Alles goed overzee? Nou, dan ga ik maar weer. Toch gezellig, of niet?

Het Tehuis voor Ouden van Dagen had een nuttige functie in de dorpsgemeenschap. Velen konden daar hun laatste jaren slijten, want er was hier in de omtrek toen nog geen bejaardenhuis. De privacy was beperkt, zodat er wel een beetje verdraagzaamheid van de mensen werd gevraagd. En dat was nogal eens een zwak punt. Maar de heren Wesseling en later Engbreghoff kalmeerden de gemoederen dan weer.

Het Tehuis voor Ouden van Dagen, gevestigd in het Heephûs, circa 1925. Het pand werd in 1917 door Louise Heep geschonken aan de gemeente. Het plan om er een huis voor de ouden van dagen te vestigen leidde aanvankelijk tot nogal wat weerstand in Marrum, maar ging wel door. In 1971 verhuisden de laatste bewoners naar Foswert in Ferwert (Foto: Beeldbank Noordoost Friesland)

Net voor de oorlog was de grasdrogerij gebouwd ten behoeve van de veehouders. Het gras werd aanvankelijk met paard en wagen aangevoerd, eerst op een kleinschalig niveau maar later met trekkers uit een wijdere omgeving. Het aroma van die geurige pakken gras was in wijde omtrek te ruiken. Maar de omwonenden waren niet altijd even enthousiast, want de drogerij verspreide veel stof en bij druilerig weer en zuidwestenwind leken de ramen van de overburen dan wel van matglas. Later ging men o.m. over op gemalen droog gras in grote plastic zakken. Bij nadere beschouwing was deze locatie toch niet zo geschikt en werd een nieuwe drogerij gebouwd aan de Botniaweg, daar werd in de productie een hoogtepunt bereikt. Maar door minder gunstige omstandigheden is het bedrijf later gesloten en nu in gebruik van andere industrieën.

Voor de handel in consumptieaardappelen en vlas was Sjoerd Westra een geschikt adres. De vlasteelt was hier na de oorlog nog heel belangrijk. Ook voor de werkgelegenheid en vooral in de

winter. Op het erf, waar nu het bedrijf van Wierstra is, liet Minne Westra een loods bouwen voor de opslag en bewerking van het vlas. Ook trok hij in de winter met zijn repelmachine langs verschillende boeren met een man of vier aan helpers, om daar ter plaatse de voorraad vlas te repelen. Maar zo rond 1954 hield hier de teelt van vlas nagenoeg op en was deze vorm van nijverheid ook verleden tijd.

Reeds ver voor de oorlog was het beroep 'Fuorman' al bekend. Maar dan op kleine schaal en meestal ten behoeve van kleine boeren en mensen, die maar een klein stuk land hadden met daarbij soms een paar koeien, maar geen genoeg gereedschap. Dat heeft jaren zo geduurd, maar bij de opkomst van tractoren, grotere stukken land en minder kleine boeren moest ook de fuorman zich aanpassen. Tjalling Tj. Boersma Sr. aan het Langpaed zal wel één van de laatste der Mohikanen zijn geweest. Maar zoon Tjitte en later de kleinzoons Tjalling en Klaas waren vooruitstrevend en vestigden zich aan de Lage Herenweg als Loonbedrijf Boersma. Loonbedrijf Wierstra en Wijbenga volgden na enige tijd. Het wagenpark werd aangevuld met steeds grotere machines, combines, tractoren en allerlei passend gereedschap, want niet iedere boer kon al dat dure materiaal er op na houden. Hoewel er ook vaak in combinatie gewerkt werd. Ook Bouke S. Regnerus verwierf zich een plaats op dit vlak, zij het meer in Ferwert en Blije.

Rechts op de foto Jan Bulthuis op diens oogstmachine. (Foto van Simon Bulthuis geplaatst op de facebookpagina Marrumers)

De afvoer van het polderwater vond eertijds uitsluitend plaats via de watermolens. Zo was de 'Phoeniks' goed voor de afvoer van de Ferwerter polder en de molen vlak naast Marrum voor de Marrumer polder. Dan had je nog de kleine kleilandsmolen om de Hearreweisterfeart aan te vullen.

De drie Marrumer molens: links boven de Grote Molen bij de Ljouwerterdyk, rechts de Kleilânsmole, die staat nabij de Wybengaloane en de Zeedijk, en onder de Phenix nabij de Nijewei. (bronnen: Fries Fotoarchief en rijksdienst voor cultureel erfgoed)

